

Дончо Цончев

Конфликтна личност

Под плачущата върба до черквата „Света Неделя“, край будката за билети, един младеж изпусна стотинка. СПШ забеляза това и въпреки осемдесет и трите си години енергично се наведе. (СПШ значи Серафим Петров Първи.)

– Ало, младеж – каза той и като се усмихна, подаде му стотинката.

Момчето се обърна за миг да го погледне и тръгна напред.

– Стотинката ви, другарю! – каза по-високо СПШ. – Тя падна от вас.

Онзи измърмори нещо и махна с ръка.

Старецът се усмихна още веднъж (в този миг смайващо подобен на Чарли Чаплин) и тръгна след младия човек. Щеше да го стигне, разбира се. Да му обясни, че за него е било дори удоволствие да се наведе, въпреки възрастта си. Че мъничката стотинка е пара. Че...

– Абе, разкарай се с тая стотинка пък ти, бе! – изрева младежът, когато чу гласът му зад себе си отново.

Така двамата се озоваха в кафенето на подлеза към ЦУМ. Младежът се огледа нервно и седна под един от чадърите. СПШ се усмихна още по-сладко и упорито – канеше се да каже все пак своите думи за капката, грамчето и минутката човешки живот, оставяйки стотинката на масата, когато едно сияещо момиче се забърза край него и почти без да го блъсне, седна до младежа.

Старецът не чу какво си казаха набързо, разколеба се и седна на първия стол от съседната маса. Не беше най-удобния момент сега, той щеше малко да изчака. Някой попита може ли да седне при него, после дойде и трети. След малко кафенето беше пълно.

СПШ си поръча чай. Усмихваше се. Знаеше, че е добър човек (още от преди около шейсет години) и в случая е много прав. Но гримасата му скоро се измени – той вече чуваше какво говорят момичето и момчето. Тя се оказа бременна. ОСС пушеше мрачен – не щеше и да чуе за женене. (ОСС значи Онзи Със Стотинката.) Макар без сълзи и крясъци момичето го попита да не би той да иска тя да се самоубие. Трамваят зверски изтрополя над главите им, СПШ инстинктивно се надигна от стола си.

ОСС изговори на момичето нещо набързо, трасна на масата две по десет лева и изчезна. Момичето го изпрати с неподвижни очи, докато произнасяше:

– И не мога вече да живея у леля си така.

СПШ въздъхна и без колебание отиде при нея.

– Добър ден, другарко – каза той. – Мога ли да седна тука?

Тя му посочи освобождения стол. Той показа стотинката и разказа

всичко. (Всичко значи и онова, което неволно беше чул.)

– Знаете ли, аз имам свободна стая, която без друго щях да давам под наем.

– О, моля ви...

Старецът дигна ръка бащински. Сервитьорката го попита дали да му премести чая и той кимна.

Десет минути по-късно СП и Беба (така се казваше момичето в трудното положение) крачеха заедно към неговия дом.

Тук нямаше никой и СП показа стаята. Беба я хареса много и каза:

– Но аз...

Той вдигна отново ръка. Имал бил повече пари, отколкото живот пред себе си. Знаел доста добре какво не стига на младостта. Не обичал в неговия дом друг да се разпорежда. С две думи тя ще живее тук, докато се оправят нещата и толкоз.

Дойде си неговият внук СПШ, той одобри постъпката на дядо си и изказа съмнения около възможната позиция на Леонарда, която му се падаше майка.

Когато и тя дойде (с шивачката си Пеца), СПШ се оказа съвършено прав.

– Не ти се сърдя, не се обиждай, моля ти се – каза Леонарда, – но ти наистина си за санаториум.

– Вече втори месец не съм се покашлял нито веднъж – каза старецът гордо.

– Не само заради кашлицата! – извика Леонарда. – Не си ме разбрал добре и този път!

Вечерта се прибра КСП и като разбра каква е работата, каза, че не иска да го занимават с нищо. (КСП значи Красимир Серафимов Петров, син на СП и баща на СПШ.) Иначе...

Той винаги произнасяше думата „иначе“ тъй, че многоточието след нея трябваше да изпълва околните със страх от най-нежелани събития.)

– Иначе...

– Иначе какво? – с неочаквано спокойствие попита старецът.

Несвикнал на възражения изобщо, КСП рязко извърна глава към баща си и след това излезе безмълвен.

Така Беба остана на квартира в този дом. И всъщност всичко вървеше нормално, докато ОСС внезапно се появи.

– О! – каза СП на вратата.

– Добър ден – каза младежът. – Мисля, че се знаем от...

– Е, как не! – рече старецът. – Нали всъщност... Влезте де,

влизайте!

Младежът влезе и веднага почука на вратата на Беба. Докато беше при нея, СПИ приготви стотинката и най-радостната си усмивка. Но за двата часа време, което трябваше да чака, стотинката се изпоти в ръката му, а усмивката увяхна. Слезе да вземе вестници и като се върна, Беба беше сама.

– Отиде ли си?

– Да.

– Ами сега...

Тя се разплака. Пак се спомена думата „самоубийство“. Старецът се наруга за своята нетактичност и вечерта извика КСП на разговор.

– Ще се ожена за това момиче – каза той.

КСП дълго го гледа в очите (с вдигнати вежди), след това едва произнесе:

– Тате...

– Казах вече. Така ще направя. На паметта на добрата ти майка един човешки акт няма да навреди никак.

– Какъв *акт* бе, човек!?

– Човешки, казах. Момичето така ще си роди детето с име. Не законно. Ще бъде защитено от лошите очи и езици. Щом онзи нехранимайко не е никакъв мъж, истинските мъже в този свят още не са изчезнали!

– Понякога си мисля, че Леонарда е права и...

– Мисли каквото си искаш – прекъсна го старецът. – И Леонарда също. И всички! – кресна накрая той.

Наистина беше страшно, когато (на пет години веднъж). Серафим Петров Първи креснеше. В този дом всички живееха добре на гърба му и се перчеха с неизброимите му заслуги. Нямаше жив човек, който да не знае това. Дори когато вечерта КСП каза на Леонарда: „Ще си имам братче или сестриче, чисто новичко“ – тя не спомена нищо за санаториум. С тази деликатна задача бе натоварена Лили – нейна интимна приятелка и консултант-дизайнер. Точно след три дни тя и Пеца шивачката доведоха на кафе един доцент по психиатрия.

Беше вечер, всички бяха у дома, включително и Бебка. (След оповестяването на намерението брак с нея, СПИ бе прибавил в името ѝ тази буква, за да изразява и нежността му към нея, и чистотата на предстоящата му постъпка, та който иска, и оценката за булчето – „к“. Доцентът прояви голям интерес към миналото на стареца, така се стигна и до коняка с кафето (колко много „к“, какво ще кажете?) – СПИ запали в

навалицата стомилметров „Кент“, което по принцип му бе забранено; стигна се и до въпроса на психиатъра:

– Вас са ви изтезавали жестоко, нали?

Възрастният човек въздъхна и леко вдигна рамене.

– И са ви нанасяли удари по главата?

„Навсякъде са ми нанасяли удари, но само това ли ще говорим?“ – искаше да каже старецът, когато внукът пуфна шумно дим и отсече:

– Той е луд!

– Кой? – попита бързо доцентът.

– Ти – каза СПШ и излезе, преди да го изгонят.

Доцентът се обиди, Лили и Пеца казаха едновременно: „Каква младеж!“ – Леонарда взе успокоително.

КСП предложи да бъдат по-делови и тъкмо доцентът взе да обяснява какви прекрасни домове и условия има днес у нас за възрастни, за заслужили хора и...

– И все пак в кое отношение да бъдем по-делови, Красимире? – прекъсна го рязко старецът. – Ние сме се събрали на кафе!

– Той не бива да пие и грам алкохол – каза Леонарда загрижено.

– Кой? – попита старецът.

– Ох – каза тя и си пипна челото.

– Аха – каза СПШ. – Ясно. Аз не трябва да правя нищо, въобще. Не трябва да мисля също така. Не трябва да се намесвам в днешния ви ден, след като...

Той млъкна, беше тих и сериозен. Погледна към нещастната квартирантка и добави:

– И може би не трябва вече да живея. То така ... След това си взе шапката, каза учтиво: „Довиждане, извинете ме“, и излезе.

Дълго беше мълчанието в дома му след всичко това – очите на всички бяха в доцента по психиатрия.

– Конфликтна личност – каза той. – По-добре така да го кажа пред вас, отколкото с латинските специални названия. Описани са много подобни случаи, аз съм работил върху такива пациенти с успех. Просто на български – конфликтна личност. Където се докосне, прави беля. Създава заплетени ситуации и...

Ученият човек разпери ръце. Тъй като всички мълчаха напрегнато и го гледаха в очите, продължи:

– Това са обикновено огнищата на обществения безпорядък. Феномените, които макар и без да искат, създават обратното на онова, което всички ние правим с толкова усилия и което наричаме с една дума ред.

А обществото...

– Кое общество, бе? – каза неочаквано Бибка, – Това, за което той два пъти си е залагал главата ли? И не на думи?

– О, моля ви – каза доцентът, – аз ви говоря научно, тук става дума за...

Но момичето беше скочило и след миг трасна вратата на стаята си. В този момент се позвъни, Леонарда скочи и отвори на ОСС.

– Ето го – представи тя младежа. – Той ще си я вземе най-сетне и ще си я прибере.

– Стотинката ли? – попита той.

– Не, момичето! – извика КСП.

– А, благодаря – каза младежът и почука на вратата на Бибка.

– Не! – чу се отвътре. – Махай се!

ОСС постоя така, почеса десния си бакенбард и попита:

– Къде е... дядката?

– Махай се, докато изброя до три! – извика отвътре момичето. – Иначе ще запаля къщата! Имам двайсет литра нефта тука!

КСП скочи и изтика младежа с нервни жестикулации. Като се върна, с още по-напористо отчаяние погледна доцента.

– Аз казах нещо – въздъхна ученият човек. – Но за да се вземат надлежните мерки, трябва вашето официално съгласие. И съдействието ви трябва. И, най-важното, пациентът.

Те поговориха в този дух още, момичето от стаята си запомни:

Леонарда:

„Тук става въпрос за честта на семейството! На цялата фамилия! За името на мъжа ми става въпрос!“

Лили:

„Нека я вземе и нея там. Няма ли начин?“

Пеца:

„Абе, когато е за добро, то може и насила.“

КСП (ръмжи: „ааааа!“ – и си налива коняк продължително.)

Доцентът-психиатър:

„Най-лесно е, разбира се, една линейка и двама санитаря. Но пациентът“...

Но пациентът беше излязъл навреме. Беше се огледал на тротоара (не знаеше в момента накъде да поеме) и беше видял своя внук как буквално скача към него и крещи:

– Браво, Чарли! Браво, ти казвам!

Той го прегърна, тупайки го по рамото, и му се закле, че само двама

души имало на този свят, като които искал да стане един ден: дядо му и Чарли Чаплин. Добави:

– Бабка също е много гот, да знаеш.

– Коя бабка? – учуди се старецът.

– Бебка, де – каза момчето.

И двамата вървяха тъй прегърнати по тротоара – през този град, толкова шарен от хора.

През този свят – толкова жив от конфликти.

Към някоя хубава дума, измислена от двамата.

А в случая към някоя кръчма (те се забързаха, без да си кажат това), където щяха да седнат с трогателно и блестящо достойнство и – през цели шейсетина години – да си намигнат, ухилени до ушите.

КРАЙ

© 1983 Дончо Цончев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Дончо Цончев
ПРАЗНИК БЕЗ ПОДАРЪК

I издание

Рецензент Кръстю Куюмджиев
Редактор Стефан Поптонев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Тодор Бъчваров
Коректор Нина Велчева

Издателски № 7082

Дадена за набор на 6.I.1983 г.

Подписана за печат на 10.IV.1983 г.

Излязла м. май

Печатни коли 11,50. Издателски коли 9,59

Условно-издателски коли 9,53.

Формат 84×108/32. Тираж 20 110

Цена 1,20 лв.

Код 22/9536222211/5605-9-83

Партиздат – София, бул. „В.И.Ленин“ № 47
ДП „Д. Благоев“ – София, ул. „Н. Ракин“ № 2

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3185>]